

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ โดยใช้ทักษะ
ปฏิบัติของซิมป์สันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *

THE LEARNING ACHIEVEMENT OF TRADITIONAL THAI DANCE
PRACTICED BY SIMPSON'S PRACTICAL SKILLS COMBINED WITH
COOPERATIVE LEARNING (STAD) MODEL FOR MATHAYOMSUKSA 1
STUDENTS

กรกนก สุภาจิต¹, สุรัชย์ ปิยานุกูล² และ วันทนีย์ นามสวัสดิ์³

Kornkanok Suphasit¹, Surachai Piyanukool² and Wanthanee Namsawat³

¹⁻³สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹⁻³Program in Curriculum and Learning Management Buriram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 640426024007@bru.ac.th

วันที่รับบทความ : 22 พฤศจิกายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 ธันวาคม 2568

Received 22 November 2025; Revised 6 December 2025; Accepted 8 December 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
นาฏศิลป์ และ 2) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการรำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน
กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้ ทักษะปฏิบัติของ

Citation:

* กรกนก สุภาจิต, สุรัชย์ ปิยานุกูล และ วันทนีย์ นามสวัสดิ์. (2569). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์
โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STADของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(1), 854-867.

Kornkanok Suphasit, Surachai Piyanukool and Wanthanee Namsawat. (2026). The Learning Achievement Of
Traditional Thai DancePracticed By Simpson's Practical Skills Combined With Cooperative Learning (Stad)
Model For Mathayomsuksa 1 Students. Modern Academic Development and Promotion Journal,
4(1), 854-867.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ซิมพ์สัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร จำนวน 40 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 8 แผน, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปรนัย 20 ข้อ, ค่าความเชื่อมั่น 0.95), แบบประเมินทักษะปฏิบัติ (5 ระดับคุณภาพ), และแบบสอบถามความพึงพอใจ (มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 10 ข้อ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ One Sample t-test และ Dependent t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียน โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะปฏิบัติของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the learning achievement in Drama/Dance Subject and 2) to compare the practical skill in dancing of Mathayom 1 students after studying with the criterion of 70 percent, and 3) to study the satisfaction of students who learned using Simpson's practical skills combined with the STAD technique cooperative learning management. The sample group was 40 Mathayom 1/3 students at Baan Kruat Wittayakarn School in the second semester of the academic year 2567, which was obtained by cluster sampling. The research instruments included 8 learning management plans, a learning achievement test (20 multiple-choice items, reliability value of 0.95), a

practical skills assessment form (5 quality levels), and a satisfaction questionnaire (5-level rating scale, 10 items). The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test (One Sample t-test and Dependent t-test).

The research results were as follows: 1) The students' learning achievement after learning through Simpson's Practical Skills combined with Cooperative Learning (STAD) was higher than before learning with statistically significant difference at .05 level. 2) The students' practical skills after learning through learning management on Thai Classical Dance by using Simpson's Practical Skills Combined With Cooperative Learning (STAD) for Matthayomsuksa 1 students was higher than the 70 percent criterion with statistically significant difference at .05 level and 3) The students' satisfaction towards learning management by using Simpson's Practical Skills combined with Cooperative Learning (STAD) as a whole was at the highest level.

Keywords: Simpson's Practical Skills, STAD Cooperative Learning, Learning Achievement in Drama

บทนำ

การจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระบุให้มุ่งปลูกฝังผู้เรียนให้รักความเป็นไทย มีความภูมิใจในศิลปะวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ระบุว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ชื่นชมความงาม และมีสุนทรียภาพ กิจกรรมทางศิลปะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ นาฏศิลป์ไทย ในฐานะศาสตร์ทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ (สุลลมาลย์ นิมนต์พันธ์, 2545) จึงถูกบรรจุในหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ศาสตร์แห่งการฟ้อนรำ อนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมประจำชาติ ทั้งยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ สมาธิ และวินัยในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่านาฏศิลป์ต้องปรับตัวเพื่อสร้างรายได้จากการเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมและดำรงอยู่ด้วยการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนา (ภาณุรักษ์ต์ บุญส่ง. 2560)

ตามหลักสูตรแกนกลางฯ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กำหนดให้ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้นาฏยศัพท์และสามารถพัฒนารูปแบบการแสดงที่มีคุณภาพ แม้ว่าการเรียนการสอนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติจะยังคงเน้นการฝึกทักษะโดยการเลียนแบบจากครูผู้สอนเป็นหลัก แต่จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ในหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างต่อเนื่อง (ปี 2565: ร้อยละ 4.47, โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร. 2565 : 1; ปี 2566: ร้อยละ 18.39, โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร. 2566 : 1) ปัญหาหลักที่พบคือ นักเรียนมี พื้นฐานในการปฏิบัติทำรำไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องทักษะการย่อเท้า การประสานระหว่างมือและเท้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการฝึกทักษะทางนาฏศิลป์ ทำให้ขาดความสนใจในการเรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการทำงานกลุ่มที่สมาชิกมีบทบาทไม่เท่าเทียมกันและขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ ปัญหานี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวว่านักเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้น ทำให้เบื่อหน่ายและไม่สนใจการเรียนเท่าที่ควร (มยุรี สุขมา. 2557)

ผู้วิจัยได้เลือกใช้การแสดงพื้นเมืองชุด ฟ้อนตึงครกตึงสาก ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติการรำ เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจและสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน โดยผู้สอนควรใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. 2559) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการสอนที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางนาฏศิลป์ ซึ่งรูปแบบการสอนแบบชิมพ์ชัน เน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ 7 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาความคล่องแคล่วและความชำนาญ โดยมีงานวิจัยที่ยืนยันว่าทักษะปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบชิมพ์ชันสูงกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งแบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งมีผลดีต่อการเรียนนาฏศิลป์โดยทำให้ผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ศศิกันตร์ วีระวัฒน์โยธิน. 2558)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติการรำ ในรายวิชานาฏศิลป์ของผู้เรียนโดยนำ รูปแบบการสอนของชิมพ์ชันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติการรำ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง

การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ฟ้อนดิงครกดิงสาก ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามเกณฑ์ที่กำหนดและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการร่าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีทักษะปฏิบัติ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson's Psychomotor Domain) คือ กระบวนการพัฒนาทักษะพิสัย ที่สัมพันธ์โดยตรงกับพัฒนาการทางกายภาพของผู้เรียน มุ่งเน้นความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และประสานกันผ่านการสั่งการของสมอง (Simpson. 1972) โดยทักษะนี้จะพัฒนาขึ้นจากการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ และความคงทนในการปฏิบัติ สามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ และความราบรื่นในการจัดการ โดยมีลำดับขั้นของพฤติกรรมจากซับซ้อนน้อยที่สุดไปมากที่สุดรวม 7 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ การเตรียมความพร้อม การสนองตอบภายใต้

การควบคุม การกระทำจนเป็นกลไก การกระทำอย่างชำนาญ การปรับปรุงและประยุกต์ใช้ และการคิดริเริ่ม ผลจากการเรียนตามรูปแบบนี้คือ ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญ คล่องแคล่ว และยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความอดทนด้วย (ทิตินา แชมมณี. 2551)

2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) คือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกคละความสามารถกัน โดยทั่วไปประมาณ 3 ถึง 6 คน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ การช่วยเหลือ และการพึ่งพาอาศัยกัน หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือที่สำคัญ 5 ประการที่ใช้เป็นรากฐานของรูปแบบการสอนนี้คือ 1) การพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก, 2) การปฏิสัมพันธ์กันแบบเผชิญหน้า, 3) ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล, 4) ทักษะทางสังคม, และ 5) กระบวนการกลุ่ม (ทิตินา แชมมณี. 2545) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลากหลายเทคนิคที่แตกต่างกันไปตามวิธีการจัดการเนื้อหาและการเสริมแรง/ให้รางวัล เช่น รูปแบบ STAD (Student Teams–Achievement Divisions) ที่เน้นการให้คะแนนพัฒนาการและรางวัลกลุ่ม, รูปแบบ Jigsaw ที่เน้นการแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับผิดชอบเนื้อหาส่วนหนึ่ง แล้วกลับมาแบ่งปันความรู้, และรูปแบบ LT (Learning Together) ที่เน้นการสร้างผลงานร่วมกัน ซึ่งทุกรูปแบบมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการส่งเสริมทั้งทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD (Student Teams–Achievement Divisions) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยคละความสามารถ (โดยปกติ 4-5 คน) โดยสมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันศึกษาและทบทวนเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอ เพื่อให้ทุกคนพัฒนาความรู้ของตนเองสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม (Slavin. 1995) ขั้นตอนสำคัญของ STAD มี 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การสอน (ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาทั้งชั้น), 2) การจัดกลุ่มทบทวนความรู้เป็นกลุ่ม, 3) การทดสอบย่อย (รายบุคคลโดยไม่ปรึกษากัน), 4) การให้คะแนนพัฒนาการรายบุคคล (เปรียบเทียบกับคะแนนพื้นฐาน) และ 5) การให้รางวัลกลุ่ม (กลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการรวมสูงสุดจะได้รับรางวัล) จุดเด่นของเทคนิคนี้คือการใช้ คะแนนพัฒนาการ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนทุกระดับความสามารถ โดยเฉพาะนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ มีโอกาสทำคะแนนสูงสุดให้กลุ่มได้ ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่ม การพัฒนาทักษะทางสังคม และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล

สรุป งานวิจัยนี้เป็นการบูรณาการแนวคิดสำคัญ 2 ส่วนเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ โดยใช้ ทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson's Psychomotor Domain) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาความชำนาญและความถูกต้องในการเคลื่อนไหวร่างกายผ่านกระบวนการฝึกฝนที่เป็นระบบ 7 ขั้นตอน เพื่อเป็นกรอบในการฝึกฝนทักษะการรำให้เกิดความคล่องแคล่วชำนาญ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams–Achievement Divisions) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มละความสามารถที่เน้นหลักการพึ่งพาอาศัยกันและความรับผิดชอบรายบุคคล โดยมีกลไกสำคัญคือการใช้ คณะแผนพัฒนาการเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนทุกระดับความสามารถต่างพยายามพัฒนาตนเองและช่วยเหลือเพื่อน ร่วมกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันการผสมผสานทั้งสองแนวคิดนี้จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการรำได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบูปรูปแบบของการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มีลักษณะเป็นการทดลองเพื่อประเมินผลของนวัตกรรมหรือโปรแกรมการสอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 270 คน จากห้องเรียน จำนวน 6 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากกลุ่มประชากร 270 คนจาก 6 ห้องเรียน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมป์สันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 8 แผน จำนวน 16 ชั่วโมง รวม 8 สัปดาห์ (ไม่รวมเวลาดำเนินการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การแสดงพื้นเมือง เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์เรื่อง การแสดงพื้นเมือง พ้องดังครกตึง
 สาก จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของชิมพ์ชันร่วมกับการเรียนรู้แบบ
 ร่วมมือเทคนิค STAD ประเมินโดยครูผู้สอนจำนวน 1 ฉบับ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จากการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของ
 ชิมพ์ชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating
 Scales) ซึ่งกำหนดความพึงพอใจไว้ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งแผนการสอน
 ได้ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.88 (เหมาะสมมากที่สุด) และข้อคำถามอื่น ๆ ได้รับการคัดเลือกที่
 มีค่า > 0.50 หลังจากนั้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ได้ถูกนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อ
 วิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกรายข้อ และยืนยัน ความเชื่อมั่น ของข้อสอบทั้ง
 ฉบับด้วยค่า 0.95 ส่วน แผนการสอน และ แบบประเมินทักษะปฏิบัติ ก็ได้ผ่านการทดลองใช้
 เพื่อปรับปรุงความเหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากผู้บริหารและเตรียมกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้น ม.
 1/3 จำนวน 40 คน
2. ผู้วิจัยดำเนินการวัดผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
 ก่อนการเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่างด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ใช้ทักษะ
 ปฏิบัติของชิมพ์ชันร่วมกับเทคนิค STAD จำนวน 8 แผน
4. เมื่อสิ้นสุดการสอน ผู้วิจัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกครั้งด้วยแบบทดสอบชุด
 เดิม
5. ผู้วิจัยใช้ แบบประเมินทักษะปฏิบัติ ประเมินทักษะการแสดงของผู้เรียน
6. ผู้วิจัยใช้ แบบสอบถามความพึงพอใจ วัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ
 การจัดการเรียนรู้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ One Sample t-test และ Dependent t-test

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนดิงครกดิงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของชมพู่ชั้นร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ตารางที่ 1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนดิงครกดิงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของชมพู่ชั้นร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การทดสอบ	n	df	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	40	39	20	9.67	2.40	17.64*
หลังเรียน	40	39	20	15.65	2.03	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.67 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.65 คะแนน เมื่อทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของชมพู่ชั้นร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนดิงครกดิงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของชมพู่ชั้นร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ตารางที่ 2 คะแนนเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียน หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนдингครกตึงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	40	15	84.5	12.65	0.19	12.23*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังเรียนที่เรียนโดยโดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่านักเรียนมีทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนдингครกตึงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนдингครกตึงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 12 ข้อ และระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 นักเรียนมีความรู้และทักษะการแสดงนาฏศิลป์ไทยมากยิ่งขึ้นจากการใช้ขั้นตอนการปฏิบัติของซิมพ์ซัน และการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 และข้อ 15 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนการปฏิบัติของซิมพ์ซัน และการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD ช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเองด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 รองลงมา คือ ข้อ 8 นักเรียนพอใจในวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูทุกครั้งและข้อ 13 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ขั้นตอนการปฏิบัติของซิมพ์ซัน และการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ และความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเอง ได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้เรื่องการแสดงพื้นเมือง “ฟ้อนดีงครกดีงสาก” โดยใช้ ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และงานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนผลลัพธ์ในลักษณะเดียวกัน โดยกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนนี้ (ขั้นนำเสนอเนื้อหา, ขั้นเตรียมความพร้อม, ขั้นปฏิบัติภายใต้การควบคุม, ขั้นทดสอบ, ขั้นความชำนาญ, ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้, และขั้นการคิดริเริ่ม) ส่งเสริมให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มพัฒนาทักษะการปฏิบัติการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยของจุฑารัตน์ ดวงเทียน (2558), ศศิกันตร์ วีระวัฒน์โยธิน (2558) ที่ต่างชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคนิค STAD หรือการผสานกับทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชานาฏศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนัยสำคัญทางสถิติ

2. ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการแสดงพื้นเมือง “ฟ้อนดีงครกดีงสาก” โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความถูกต้องของการแปรแถว (ร้อยละ 95.83) และความถูกต้องของการปฏิบัติท่ารำ (ร้อยละ 86.66) ความสำเร็จนี้มาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ ทำงานร่วมกันเป็นทีมมีโอกาสในการฝึกฝนปฏิบัติซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดความจำและความชำนาญ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันที่เน้นกระบวนการเลียนแบบและฝึกฝนจนเกิดพัฒนาการด้านร่างกายและกล้ามเนื้อ นำไปสู่การแสดงออกที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศกนก แวนสันเทียะ (2564) และ บุสรินทร์ พาระแพน (2561) ที่ยืนยันว่าการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันสามารถพัฒนาทักษะการแสดงและเพิ่มประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ในวิชานาฏศิลป์ได้จริง

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการแสดงพื้นเมือง “ฟ้อนดีงครกดีงสาก” โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

และแลกเปลี่ยนความรู้กันตามขั้นตอนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนของรูปแบบนี้ มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ ข้อที่ระบุว่า “นักเรียนมีความรู้และทักษะการแสดงนาฏศิลป์ไทยมากขึ้น” โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.86 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนว่า การใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เช่น การวิจัยของ ศรีนทิพย์ พิมพเสน (2565) รวมถึงการใช้เทคนิค STAD ร่วมกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ ดังงานวิจัยของ อรรถพล อย่างสวย (2566) ล้วนมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการสอนอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด เนื่องจากส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง พ้องดังครกตึงซาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมืองพ้องดังครกตึงซาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง พ้องดังครกตึงซาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 การจัดการเรียนการสอนโดยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นเมือง พ้องดังครกตึงซาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับรูปแบบขั้นตอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง 1.2 การจัดการเรียนการสอนโดยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การแสดงพื้นเมือง พ้องดังครกตึงซาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 เน้นกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มและปฏิบัติจริง ครูผู้สอนควรใช้คาบเรียน 2 ชั่วโมงติดกันหรือคาบเรียนซ่อมเสริมในการจัดการเรียนการสอน 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เรื่อง การแสดงพื้นเมือง ป้อนดิงครก ดึงสาก โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติของนักเรียนได้ดี ควรมีการศึกษาผลการใช้ในเนื้อหาอื่น ในระดับชั้นต่าง ๆ และนำไปใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกศกนก แวนสันเทียะ. (2564). การศึกษาทักษะการร่างมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 22(1), 246-253.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2554). การบูรณาการวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน. *Veridian E-Journal SU*, 4(1), 435-444.
- จุฑารัตน์ ดวงเทียน. (2558). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำ ประกอบเพลง คำนิยม 12 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). *รูปแบบการจัดการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). *14 วิธีสอนสำหรับสำหรับครูมืออาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี สุขมา. (2557). ผลของการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันด้วยเทคนิคกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง นาฏศิลป์ไทยเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- บุสรินทร์ พาระแพน (2561). การพัฒนาชุดการเรียนรู้การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ที่ส่งเสริมบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์การปฏิบัติทำรำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *วิทยานิพนธ์ กศ.ม.สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ภาณุรักษ์ บุญส่ง. (2560). การดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 5(1), 107-116.
- ศศิگانตร์ วีระวัฒน์โยธิน. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ STAD เรื่องนาฏลีลา วิชาศิลปะ 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 9(3), 13-20.
- ศรินทร์พีย์ พิมพ์เสน. (2565). การวิจัยและพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ โดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ ชุด อ่อนซอนโพนพิสัย ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน สำหรับนักเรียนที่เรียนชุมนุมนาฏศิลป์. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 9(1), 88.
- สุมลาลัย นิมนต์พันธ์. (2545). *การละครไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อรรถพล อย่างสวย. (2564). การพัฒนาทักษะการปฏิบัติเมโลเดียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6 ชุมชนดนตรี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบทางตรง ร่วมกับเทคนิค STAD. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 510.
- Simpson, C. (1972). *Bali and Beyond*. Sydney, Australia : Angus and Robertson.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning Theory, Research and Practice*. 2 nd ed. Massachsetts : A Simom & Schuster.